

► John Mayberry

NEMZETKÖZI ELŐADÓMŰVÉSZETI KONFERENCIA 2017

Színházi szakmák oktatása Kanadában

Az előadó a York Egyetem School of Arts, Media, Performance & Design Szak Színházi Tanszékének professzora. Előadásában a kanadai képzőművészeti egyetem szakképzési programját ismerteti, amelyben a színházak produkciós, műszaki és tervező szakemberei vesznek részt. Sikeres tantervük bemutatásával a szakoktatás stratégiájáról és módszereiről folyó vitához kíván hozzájárulni.

Előjáróban néhány szót szeretnék szólni Kanadáról és az itteni egyetemi rendszerről. Kanada földrajzilag óriási, a világ második legnagyobb országa, de népessége viszonylag kicsi. 37 millió lakójával Kanada a világ népesség szerinti rangsorában a 38. helyen áll. Az ország 90%-a nem lakott, a legtöbben pedig az Egyesült Államokkal közös déli határ mentén laknak. Ezért sokan azt feltételezik, hogy Kanadában az élet minden vonatkozásban hasonlít az Egyesült Államokra, de egy kanadai azt mondja erre, hogy ez így nem pontos. Az egyik eltérés az egyetemi rendszer működésében figyelhető meg. Kanadában a legtöbb egyetem közfinanszírozású, és nagyon kevés a magánintézmény. A 2006. évi népszámlálás szerint a 25–64 éves korosztályban 10 felnőtt kanadából 6-nak van valamilyen felsőfokú végzettsége. Ez az egyik legmagasabb arány a világon. Mindezt azért mondom el, hogy tudják: nálunk a felsőoktatásnak nagy kultúrája van. Sok olyan oktatás, ami más országokban középiskolai szinten vagy ipari tanulók képzése keretében történik, az nálunk a középiskola elvégzése után következik, és ezek közé tartozik a színházi képzés is.

Jómagam a közfinanszírozású York Egyetemen tanítok, és Torontóban három ilyen van. Toronto Kanada legdélibb pontjának közelében fekszik, a New York Államból átnyúló Ontario-tó mellett. A York Egyetem Kanada harmadik legnagyobb egyeteme, 55 000 hallgatóval, 11 karral és 25 kutatóközponttal rendelkezik. A School of Arts, Media, Performance & Design alap- és mesterképzést kínál a film- és médiaművészetek, a számítástechnikai művészetek, tánc, tervezés, zene, vizuális művészet és művészettörténet, valamint a színház területén. A Szín-

UNIVERSITY OF
TORONTO

YORK
UNIVERSITY

házi Tanszék három szakot ölel fel: színjátszás, előadás-készítés és kutatás, valamint gyártás és tervezés.

Manapság a legtöbb középiskolát végzett diáknak kevés elképzelése van arról, hogy milyen karrierlehetőségek vannak a színházban és a kapcsolódó területeken a színjátszáson kívül. A középiskolai drámatagozatos osztályok általában a színjátszásra összpontosítanak, és kevés hallgató érzi úgy, hogy díszletet szeretne tervezni, építeni, vagy hang- és világítástechnikai szerepkörben képzelni el magát. Ennek az az eredménye – amit tovább erősít a hollywoodi filmsztárokat övező dicsőség –, hogy ezek a tanulók színészek akarnak lenni, és olyan iskolát keresnek a középiskola után, ahol az álmutat valóra válhatják.

A York Egyetem Kanada egyik olyan egyeteme, ahol leendő színészeket képezünk. De abban egyedülállóak vagyunk, hogy összes elsőéves hallgatónk (általában 140 diákot) általános színházi programra vesszük fel, nem pedig olyan specializált kurzusokra, mint színjátszás vagy műszaki gyártás. A York Egyetemen nem egy szűk tanulmányi területre való rátermettségük alapján választjuk ki a hallgatókat, hanem annak alapján, hogy látjuk-e bennük a lehetőséget, hogy nyitott, kreatív és együttműködő színházi szakemberek lesznek. Ezen a ponton legtöbbször azt hiszi, hogy színész akar lenni. Három lehet-

The School of Arts, Media, Performance & Design-oktatott szakok:

- Film- és médiaművészetek
- Számítógépes művészetek
- Tánc
- Tervezés
- Zene
- Vizuális művészet és művészettörténet
- Színház:
  - Színészet
  - Rendezés és kutatás
  - Gyártás és tervezés

ségből választhatnak, amit elő kell adniuk vagy be kell mutatniuk a felvételi vizsgán.

Az első tanévben az összes hallgató színjátszást, színpadi mesterséget (ami képzést és jelentkezés alapján választható feladatokat foglal magában), színház és előadóművészet tantárgyat tanul, valamint interdiszciplináris képzőművészeti kurzuson vesznek részt. Az összes hallgató kap valamilyen feladatot a tanszék által színpadra állított produkciókban. Így például egy elsőéves hallgatónak az esti órákban vagy hétfőként díszletet kell festenie, fényvetőket kell kezelnie, gombokat kell felvarrnia stb. A színpadi mesterség kurzus kifejezetten úgy van felépítve, hogy a hallgatókat megismertessük a színházban lehetséges kreatív, végrehajtható és fenntartható karrieres széles választékával.

Választható feladatok a felvételi vizsgán:

Az alábbiakból egy előadása:

- saját írásmű
- dal vagy rap
- vers vagy próza
- kortárs monológ
- vígjáték részlet
- tánc (utcai tánc, hagyományos/néptánc, improvizált tánc stb.)
- szöveg nélküli előadás (báb, installáció, zsonglőrszám stb.)

vagy

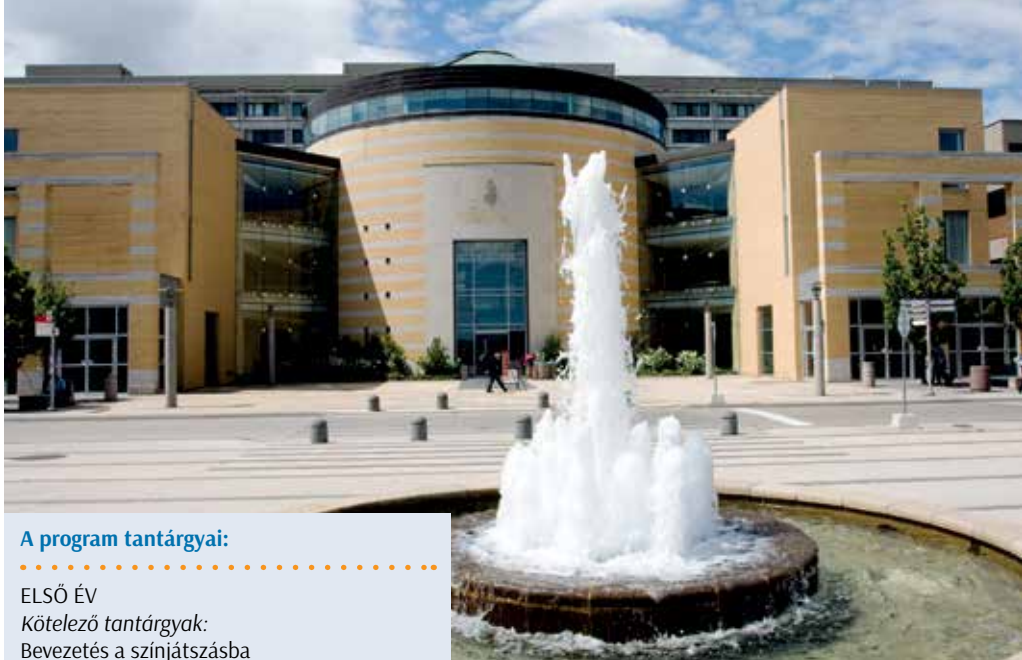
A következőkből egy bemutatása:

- szóbeli előadás saját rendezői tapasztalatról
- szóbeli előadás színházi oktatási tapasztalatokról (színjátszás, mozgás, improvizáció stb.)
- szóbeli előadás közösségi eseményen vagy projektben való saját részvételről
- szóbeli előadás a következő területeken szerzett tapasztalatokról: produceri munka, ügyelői munka vagy jelmez, világítás, díszlet, kellék készítése valamilyen előadott darabhoz
- korábban megtekintett előadás kritikájának szóbeli előadása
- saját eredeti jelmez-, díszlet-, világítás- vagy kellékterveket tartalmazó portfólió kiállítása (rajzok, fotók, festmények stb.)
- saját művészeti vagy szakmunka szervezett dokumentációja (rajzok, fotók, kosztümök, kellékek, díszletek, festmények, bútor, fémmunka stb.)

A hallgatók oktatást kapnak a kanadai színházi foglalkoztatás jellegéről is, itt ugyanis az emberek általában szabadúszóként (általában egyéni vállalkozóként) vagy egyik évtől a másikig állnak alkalmazásban, miközben folyamatosan építik a lehetséges munkaadók és munkavállalók hálózatát.

Az első év végén a hallgatók sokkal jobban ismerik a különböző lehetőségeket, és tudatában vannak saját képességeiknek és személyes preferenciáiknak is. Nagyon gyakori, hogy egy hallgató az év végén azt mondja: úgy gondolta, színész szeretne lenni, de most teljesen beleszerelmesedett a kosztümökbe vagy a világítástervezésbe vagy valami másba, amiről nem is tudott korábban.

Az első év végén mindenkinek adott a lehetőség, hogy meghallgatásra vagy interjúra menjen valamelyik szakosított kurzusra felsőbb éves hallgatóként. Van egy színjátszó konzervatóriumunk, ami 16 hallgatót vesz fel hagyományos, szöveg-alapú előadásokra felkészítő, szigorú oktatási programjára. Általában ezekre a helyekre nyolcvan próbálnak bejutni. A gyártás és tervezés területére 30 embert veszünk fel az ide jelentkező 50–60 személyből. Az összes hallgató folytathatja tanulmányait az előadókészítés és kutatás kurzus általános hallgatójaként, ahol az érdeklődő hallgatók a színdarabírás, a dramaturgia vagy a színházi rendezés közül választhatnak. Főleg a

A program tantárgyai:

ELSŐ ÉV

Kötelező tantárgyak:

- Bevezetés a színjátszásba
- Bevezetés a színpadi mesterségbe
- Bevezetés a színházba és előadásokba
- Interdiszciplináris művészeti kurzus
- Gyártás és tervezés
- Színházi tervezés – díszlet, világítás, kosztüm, média
- Építés – kosztüm, díszlet, kellékek, világítás, hang és média
- Irányítás, vezetés – gyártásvezetés, műszaki vezetés, színpadi ügyelés

MÁSODIK ÉV

Kötelező tantárgyak:

- Gyártási gyakorlat I.
- Színpadi mesterség 2. év
- Színház- és előadástörténet
- Színházi tervezés vizuális forrásainak története
- Ajánlott kurzusok:
- Bevezetés a jelmeztervezésbe, jelmezgyártásba
- Jelmeztervezés/készítés alapjai I.
- Bevezetés a színházi tervezésbe

HARMADIK ÉV

Kötelező tantárgyak:

- Gyártási gyakorlat
- Kanadai színház és előadások
- Ajánlott kurzusok:
- Színpadi mesterség 3. év
- Jelmeztervezés/készítés alapjai II.
- Világítástervezés I.
- Világítástervezés II.
- Színházi rajz I.
- Díszlet- és jelmeztervezés I.
- Díszlet- és jelmeztervezés II.
- Színházi műszaki rajz
- Színpadi ügyelés

NEGYEDIK ÉV

Kötelező tantárgyak:

- Színházmenedzselés vagy Színházi karriermenedzselés
- Ajánlott kurzusok:
- Független gyártási gyakorlat
- Gyártási gyakorlat III.
- Színpadi mesterség 4. év
- Fenntartható színháztechnikák
- Világítás- és médiatervezés
- Színházi rajz II.
- Díszlet- és jelmeztervezés III.
- Gyártásvezetés

drámaoktatói, professzori, egyetemi tanári, kritikus és hasonló pályák iránt érdeklődők közül sokan a produkciókészítés és kutatás elnevezésű programunkon folytatják tanulmányaikat.

A gyártás és tervezés szakra felvett hallgatók a második évben is nagy mennyiségű előírt tananyaggal találják szemben magukat. A minden másodévesnek kötelező színház-történeti kurzushoz hasonlóan fel kell venniük a második év színpadi mesterség kurzusát, ahol építésről, hangtechnikáról, elektrotechnikáról kapnak oktatást. Kötelezően tanulják a vizuális művészetek történetét is, ami lényeges ismereteket ad a különböző korokban, a világ különböző helyein kialakult tervezés, építészet, jelmez, művészet és kultúra alapjairól. Ezekon kívül vannak díszlettervezői, jelmezkészítői, színpadi ügyelői kurzusok, amelyeket a hallgatók formálódó érdeklődésüktől függően választhatnak. A harmadik és negyedik évben további olyan kurzusaink vannak, amelyek során a hallgatók a színház tervezési (világítás-, jelmez- vagy díszlettervezés), menedzsment vagy műszaki területeire specializálódhatnak.

A színházi gyártás mindezen tanulmányain kívül hallgatóink teljesítik a bölcsészegyetemek követelményeit, felvehetnek humán tantárgyakat, társadalomtudományi és természettudományi diszciplinákat. Néhányan a színházat másfajta érdeklődéssel, például matematikával vagy politikával kombinálják dupla főtárgyként.

Eddig majdnem teljes képet festettem a gyártás és tervezés szakos hallgatóink tantervéről. De még el kell magyaráznom a program utolsó és egyben legfontosabb részét, ami tervezési és gyártási szakemberképzési filozófiánk központi része. Ez pedig az általunk gyártási gyakorlatnak nevezett tárgy.

A gyártás és tervezés szak minden második, harmadik és negyedik évfolyamos hallgatója kap egy vagy több feladatot a tanszék valamelyik színpadra állított produkciójában. Évente körülbelül 75 ilyen hallgatónk van, és három vagy négy produkciónk, köztük a hallgatói da- →

→ rabok fesztiválja és a hallgatói tervek kiállítása, így érdekes logikai kirakójáték, hogy minden hallgató megfelelő számú és megfelelő szintű feladatot kapjon. A gyártó csapatok minden egyes pozícióját, a gyártásvezetőtől a kellékes asszisztensig, hallgatók töltik be. Így például az ügyelő általában negyedéves, a fényszabályozó-kezelő asszisztens pedig másodéves.

Nyolc olyan tanerőnk van, akik a gyártási gyakorlat csapatban oktatnak, ami azt jelenti, hogy mindegyik mentorként van beosztva egy-egy hallgatói csoporthoz. Hetente tartunk produkciós megbeszéléseket, és mindig van kéznél legalább két (általában ennél több) tanárunk, akik felügyelik és irányítják a stáb munkáját a gyakorlatok alatt, melyek egybeesnek a próbák idejével: kedden, szerdán és csütörtökön este 6–10-ig, valamint pénteken és szombaton egész nap.

A gyakorlatok alatt zajlik a tanulás legnagyobb része. A lehető legnagyobb felelősséggel ruházzuk fel a hallgatókat, a jogi felelősség határain belül, amit mindig figyelembe kell vennünk. Filozófiánk szerint el kell követniük saját hibáikat, hogy lássák ezeknek a hibáknak

a következményét – biztonságos környezetben. Filozófiánk másik lényeges eleme, hogy rendszeresen olyan pozícióba, mondjuk vágó-asszisztensi feladatkörbe helyezük a hallgatókat, amiben valószínűleg kevés a tapasztalatuk. Elvárjuk, hogy kérdezzenek, felkutassák saját felelősségüket, és megtanulják, hogy mi az elvárás tőlük az adott munkában.

Tapasztalatunk szerint hallgatóink gondos felkészítése az első általános évben, és különösen a második évben a színházi produkciós munkába biztosított széles körű betekintés elkötelezett, kíváncsi

tanulókat eredményez, akik képesek bármilyen új helyzettel megbirkózni, mert jól tudják, hogyan kell tanulni és mire van szükségük ahhoz, hogy sikeresek legyenek. Ez sokkal fontosabb, mint bármilyen szakképzés egy bizonyos gépről, szoftverről vagy technikáról. Megbízásaik során természetesen jártasságot szereznek sok mindenben, de megtanulják azt is, ami a mi munkánkban a legfontosabb: az önbizalom és a hit saját képességeikben, amit sikeres karrierre tudnak váltani. Következésképpen azt halljuk vissza a programunkat elvégzőktől, hogy úgy érzik, jól felkészültek színházi pályafutásukra, és az olyan, már végzett fiataloktól is ezt halljuk, akik a nálunk elsajátított képességeket és az itt tanultakat sikeresen alkalmazzák az életben – esetenként olyan területeken, amiknek látszólag semmi közük az élő előadásokhoz.

JOHN MAYBERRY

York University, Toronto, Kanada

GYÁRTÁSI GYAKORLAT

- mindegyik hallgató kap egy felelős pozíciót valamelyik produkcióban
- 8 felügyelő/mentor tanár
- próbák, műhelyórák, megbeszélések stb. szimulálják a szakmai munkát
- a hallgatók általában első alkalommal végeznek munkát
- folyamatos visszajelzés és értékelés

A program előnyei

A végzettek:

- magabiztosak,
- jól kommunikálnak,
- hozzászoktak az új helyzetekhez való alkalmazkodáshoz,
- tudatában vannak saját készségeiknek,
- tudatában vannak saját tanulási stílusuknak, készen állnak a szakmai munkavállalásra.

ProfiLED 50W White
ProfiLED 600W RGBW
FresneLED 50W White
FresneLED 600W RGBW

Színház az egész világ.

PELYHE KFT
Light - Sound - Stage

SPOTLIGHT

1033 Budapest, Huszti út 34. | Tel.: +36 1 368 92 35 / +36 30 9321 640 / +36 20 9321 640 | www.pelyhe.hu | pelyhe@pelyhe.hu